Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina 1 šiling

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Povedali smo vsemu svetu, da se tukaj ob podpori oblasti poraja nov fašizem, da oblasti favorizirajo vojne zločince in obremenjene naciste, ki nemoteno lahko izzivajo in napadajo koroške Slovence in antifašiste, ki se vztrajno bore za popolno svobodo in enakopravnost proti vsemu izkoriščanju in zatiranju.

Letnik IV. Celovec, v sredo 2. III. 1949 Štev. 18 (203)

Ob novem jugoslovanskem predlogu

Razgovori, ki so jih zunanji ministri velikih sil ali njih namestniki že nekolikokrat po koncu vojne vodili v vprašanju sklenitve mirovne pogodbe z Avstrijo so stopili znova v ospredje mednarodne pozornosti. V dosedanjih fazah reševanja tega važnega problema povojne ureditve Evrope, so predstavniki treh zapadnih držav, Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije s svojim trdovratnim odklonilnim stališčem do zakonitih teritorialnih in reparacijskih zahtev FLRJ, ustvarili situacijo, ki je onemogočila sklenitev pravičnega in demokratičnega miru z Avstrijo. S svojim zoperstavljanjem, da bi sklenili z Avstrijo pravičen mir so predstavniki imperialističnega tabora najbolj nazorno pokazali zainteresiranost na nadalnji okupaciji Avstrije, kot oporišča imperializma, in najbolj jasno dokazali, da jim ni na vzpostavitvi mednarodnega razumevanja, da ne žele pravičnega in trajnega miru, ki bi v našem primeru edini mogel popraviti koroškim Slovencem, zaveznikom velikih sil v vojni proti Hitlerju in njegovim satelitom, veliko krivico storjeno s saintgermainskim mirom, popraviti gorje in zatiranje, ki smo ga prestali v predvojni dobi tudi danes. S tem pa so prevzeli nase tudi polno odgovornost za neuspehe dosedanjih razgovorov o mirovni pogodbi z Avstrijo.

Upoštevajoč te vodilne in značilne elemente zunanje politike imperialističnih držav in prežeta z voljo, da dá novega dokaza svojemu internacionalizmu in želji po mednarodnem sodelovanju, da omogoči čimprejšnjo ureditev razmer v tem delu Evrope, je vlada FLRJ pred nekaj dnevi predložila namestnikom zunanjih ministrov pameten, sprejemljiv kompromisni predlog, ki z ene strani upošteva tako upravičene teritorialne zahteve naše matične države, kakor z druge strani onemogoča nadaljevanje sedanjega režima ponemčevanja, nasilja in zatiranja koroških Slovencev. Principielen kompromisni predlog vlade FLRJ je nov dokaz razumevanja politike Jugoslavije za povojne težkoče drugih narodov, nov primer globokega internacionalizma, ki ga jugoslovanska vlada dokazuje na vsakem koraku, ne da bi odstopila od osnovnih interesov jugoslovanskih narodov in v našem primeru od osnovnih interesov koroških Slovencev.

Za nas koroške Slovence sta bistvene važnosti predvsem prvi dve točki novega jugoslovanskega predloga. Osnovno in osrednje vprašanje novega predloga vlade FLRJ je nesporno prva točka, ki zahteva popravek nepravične meje Avstrije nasproti Jugoslaviji. Ne postavlja se vprašanje kolikšno in katero ozemlje Slovenske Koroške zahteva naša matična država. V današnjem položaju je temeljne važnosti predvsem, če dosedanji nasprotniki zakonitih jugoslovanskih zahtev po ozemlju Slovenske Koroške, sploh priznavajo, da je sedanja avstrijsko-jugoslovanska meja krivična, v škodo jugoslovanskih narodov in koroških Slovencev. Zato jugoslovanski predstavnik to pot ni konkretiziral teritorialnih zahtev, ni preciziral predloga kaj in kje naša matična država zahteva. Prišel je čas, da zastopniki imperialističnih držav spregovore in zavzamejo odnos do tega načelnega vprašanja. V kolikor bodo revidirali svoje stališče nedotakljivosti krivične meje Avstrije nasproti Jugoslaviji in pokazali razumevanje za naše zahteve in voljo po popravi krivic storjenih nam in jugoslovanskim narodom, v toliko bodo odstranili eno največjih zaprek, ki so dosedaj ovirale uspešen potek razgovorov o mirovni pogodbi z Avstrijo. V kolikor pa bo njihovo stališče ostalo nespremenjeno in bodo še vnaprej trdovratno vztrajali na storjenih nam krivicah, potem pa bo to samo nov dokaz, da še vedno ne žele mirovne pogodbe. S tem pa bodo nase prevzeli še težjo odgovornost.

Zločinski napad na slovenskega antifašista

Koroški Slovenci smo javnost že večkrat opozorili na nasilje, ki smo mu kljub junaški borbi proti fašizmu, v kateri smo si priborili pravico, da o svoji usodi odločamo sami in ki smo jo na strani vseh svobodoljubnih sil sveta zmagovito končali, še vedno izpostavljeni. Povedali smo svetu, da se današnja Avstrija iz preteklosti ni ničesar naučila, da se tukaj ob podpori oblasti poraja novi fašizem, da oblasti favorizirajo vojne zločince in obremenjene naciste, ki nemoteno lahko izzivajo in napadajo koroške Slovence in antifašiste, ki se vztrajno bore za popolno svobodo in enakopravnost proti vsemu izkoriščanju in zatiranju. In obdržali smo prav. Čeprav različni govorniki koroške deželne vlade oziroma avstrijske zvezne vlade, da bi preslepili svetovno javnost in jo napačno informirali o dejanskih razmerah na Koroškem, ob vseh priložnostih ponavljajo svoje zastarele fraze o »mirnem sožitju« med slovensko in nemško govorečim prebivalstvom Koroške, o pravicah in svoboščinah, ki jih jim baje nudi »demokratična« Avstrija itd., dejanske razmere, v katerih živijo koroški Slovenci, zgovorno pričajo, kakšno je to mirno sožitje, kakšne so te pravice in svoboščine. Ne bi na tem mestu navajali vseh napadov, ki so jih na naše ljudi izvedli fašistični izzivači in narodni nestrpneži, ne bi ponovno navajali zadržanja varnostnih oblasti in avstrijskih sodišč v takih primerih, ne bi navajali vseh ostalih krivic nasilstev, ki smo jih zabeležili v vsej naši zgodovini, predvsem pa v preteklih štirih letih, kajti o tem smo v našem listu že neštetokrat pisali in o tem svetovno javnost obvestili tudi v neštetih naših spomenicah na različne mednarodne forume. Zadržali pa bi se pri nezaslišanem zločinu, ki si ga je v ponedeljek dovolil ilegalni nacist Franc Urschitz v Škofičah, član NSDAP od 1931. leta s članskoštevilko okoli 444 000.

V ponedeljek zjutraj se je tovariš Pavle Zima iz Škofič, ki je zaveden Slovenec in antifašist ter aktivist Osvobodilne fronte, odpravil na pot, da gre v Celovec, kjer je bil sestanek, na katerega je bil kot funkcionar OF povabljen tudi on.

Šel je pred gostilno Bürger, kjer je avtobusna postaja. V gostilni sami, ki je znana kot zbirališče BHS-ovskih hujskačev in izzivačev in katere lastnik je vodja BHS-a v občini Škofiče, je bila pustna veselica, ki se je zavlekla tako dolgo, da je bila godba še ob tem času, ko je šel tov. Zima na avtobus. Med godci pa je bil tudi omenjeni Urschitz. Ko je zagledal tov. Zimo, ki je tam mirno čakal in se ni zmenil za nikogar, razen da je govoril z nekaterimi ljudmi, ki so prav tako čakali na avtobus, se je Urschitz, ki je že večkrat izrazil svoje sovraštvo do koroških Slovencev in antifašistov, od zadaj približal tov. Zimi in ga s pestjo tako močno udaril v obraz, da se je krvav zgrudil na tla. To pa temu nacističnemu nasilnežu še ni zadostovalo. Zgrabil je tov. Zimo in ga z vso silo bil po obrazu in glavi in mu zadal 15 do 20 udarcev. Vsled zahrbtnega napada se tov. Zima ni mogel braniti, kajti napad je bil popolnoma nepričakovan in preden se je napada zavedal, se je ves omamljen zgrudil na tla. Tov. Zima tudi ni popolnoma zdrav. 1942. leta je imel pretres možganov, pretres hrbtnega mozga in si zlomil čeljust. Zato so ga udarci zločinskega napadalca tembolj omamili. Nihče od tam stoječih pa se ni zanimal za to zločinsko dejanje. Šele čez nekaj časa je prišel gostilničar, ki je za napad vedel, in napadalca odstranil. Orožništva pa ni bilo blizu, ki se drugače tako trudi, da vlada med prebivalstvom red in mir. Prišli so šele na izrecno zahtevo tov. Zime, ki je na poti k svojemu domu ves zbit in ranjen obnemogel.

Orožniki so takoj začeli z zaslišavanjem in pisanjem protokolov. Napad so zabeležili, napadalca pa odvedli na orožniško postajo. To pa vsekakor ni bilo po volji ostalim BHS-ovcem, ki so bili v gostilni Bürger. Predvsem so se jezili godci, ker so zgubili svojega kolega. Zbrali so se in sred popoldneva z godbo demonstrativno korakali po vasi proti orožniški postaji, da »osvobodijo« svojega po »nedolžnem« zaprtega kumpana. Ko so šli mimo hiše tovariša Umeka, bivšega izseljenca, so na znani način pričeli izzivati. To je jako značilno saj so med godci bivši nacisti, sedanji BHS-ovci, kakor ilegalni nacist Mautz, ki je bil za časa izselitve na posestvu družine Anderwald, ki so jo nacistični krvoloki in nasilneži pregnali v Nemčijo.

Ko so prišli na orožniško postajo, nepristranski orožniki niso mogli mimo tega, da ne bi ugodili zahtevi teh neonacističnih junakov. Urschitza so spustili na svobodo, in kolona se je »zmagoslavno« vrnila k Bürgerju, ki je bil tudi med godci.

Ta zločinski akt nacističnega nasilneža zgovorno karakterizira razmere na Koroškem. Ob tej priložnosti bi vprašali gospoda Ferlitscha, kaj on pravi k temu? Saj je preteklo soboto izjavil zastopnikom koroškega tiska — zastopnikov Slovenskega vestnika ni povabil; očitno se je bal, da mu ne bi povedali v obraz resnice — da »ni manjšine v nobeni drugi državi, ki bi že imela tako popolno kulturno, gospodarsko in politično svobodo, kot jo ima slovensko prebivalstvo na dvojezičnem ozemlju Koroške« in da »imajo Slovenci, ki bi ostali izven zamišljenega avtonomnega področja vse svoboščine in pravice kot vsak drugi državljan. Od zadržanja Avstrije napram svojim manjšinam bi se lahko učila marsikatera druga država«.

K temu ni treba mnogo pripominjati. Da se gospod Ferlitsch upa govoriti kaj takega v času, ko nacistični elementi nemoteno napadajo in pretepajo koroške Slovence in antifašiste, ko varnostna direkcija odklanja priznanje edine politične predstavnice koroških Slovencev Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško in ko se stopnjuje nasilje nad slovenskim ljudstvom, je višek vse predrznosti. Če misli, da bo s tem preslepil svetovno javnost, se moti. Tako očitne laži ne verjame še tako naiven človek, še manj pa gospod Ferlitsch sam.

Takšne razmere na Koroškem pa le še bolj utemeljujejo upravičenost naših zahtev in zahtev Jugoslavije po združitvi Slovenske Koroške z matično državo, ker le v tem je jamstvo, da koroških Slovencev nikoli več ne bodo zatirali in preganjali velenemški šovinisti.

Nov moment v jugoslovanskih zahtevah, ki predstavlja korak naprej k rešitvi koroškega vprašanja v duhu mednarodnega razumevanja, je predlog v avtonomiji onega ozemlja Slovenske Koroške, ki bi ostalo še dalje v mejah Avstrije. Predvidena politična, gospodarska in kulturna autonomija bi morala biti tako široka, da bi dejansko zagotovila svoboden razvoj koroških Slovencev, ostalih v mejah Avstrije, da bi jim dejansko zavarovala najosnovnejše pravice in napravila konec sedanjemu režimu ponemčevanja in odrekanja pravice po lastnem nemotenem in svobodnem življenju. Predlog vlade FLRJ vsebuje te osnovne principe bodočega življenja koroških Slovencev, ostalih izven meja matične domovine, in omogoča njihov svoboden razvoj na političnem, gospodarskem in kulturnem polju.

Ne da bi zapustila linijo zaščite osnovnih interesov slovenskega naroda na Koškem in interesov vseh jugoslovanskih narodov, je jugoslovanska vlada s svojim kompromisnim predlogom za rešitev spornih vprašanj, pokazala znova vso možno dobro voljo in predstavnike avstrijske države postavila pred jasen in odločilen odgovor. Če resnično žele pravično mirovno pogodbo, pogoj neovirnega razvoja slovenskega naroda na Koroškem, če resnično žele, da bi koroški Slovenci v praksi in nemoteno uživali vse demokratične pravice in polno enakopravnost, potem morajo pristati na ponudbo jugoslovanske vlade in s tem tudi prekiniti z dosedanjo politiko ponemčevanja in zatiranja. V nasprotnem primeru pa bodo samo znova dokazali, da jim je osnovni cilj uničenje in germanizacija slovenskega naroda na Koroškem, se bodo znova razkrinkali kot nasprotniki demokratičnega miru, kot zavestni saboterji avstrijske mirovne pogodbe v škodo avstrijskega ljudstva.

Stališče jugoslovanske vlade, ki ga je svetu zunanjih ministrov izložil dr. Bebler, je nam koroškim Slovencem znova pokazalo vso doslednost politike nove Jugoslavije, ki slej kot prej vztraja na upravičenih zahtevah glede zavarovanja zakonitih pravic koroških Slovencev. S svojim predlogom, v katerem se jasno odraža skrb za bodoči razvoj slovenskega naroda na Koroškem, nas je vlada FLRJ znova potrdila v prepričanju, da nova Jugoslavija ne odstopa od osnovnih zahtev, ki jih postavljamo koroški Slovenci, hkrati pa tudi dokazala, da je v duhu mednarodnega sodelovanja in svoje internacionalistične politike še vnprej pripravljena sodelovati pri reševanju mednarodnih problemov in vzpostavljanju demokratičnega miru.

Demokratični svet je nov jugoslovanski predlog pozdravil, ker vidi v njem dokaz privrženosti stvari miru in mednarodnega sporazumevanja. Tolmačenje demokratičnih množic v svetu je neovrgljiv dokaz, da je politika vlade nove Jugoslavije pravilna, da so njena prizadevanja za dosego pravičnega in trajnega miru naletela na polno razumevanje.

Popolnoma drugače pa je jugoslovanski predlog odjeknil v taboru imperializma in reakcije. Svetovno kakor tudi avstrijsko reakcionarno časopisje je še pred govorom dr. Beblerja z napačnimi informacijami, z zavestnim klevetanjem nove Jugoslavije in njene dosledne politike zaščite slovenskega naroda na Koroškem in njegovih zakonitih zahtev, skušalo z iz trte zvitimi vestmi psihološko pripraviti avstrijsko javno mnenje na novi jugoslovanski predlog. Poročila o »tajnih razgovorih v Londonu«, klevetniška namigavanja na razgovore jugoslovanskega predstavnika z zastopniki štirih velikih sil, poročila o »dramatičnem preokretu«, ki bo nastal v povojni politiki po govoru dr. Beblerja, take in podobne izmišljotine in klevete naj bi javnemu mnenju vsilile vtis, da je Jugoslavija zapustila načelnost v svoji politiki, da je pripravljena prepustiti koroške Slovence na milost in nemilost reakcionarnim in šovinističnim sovražnikom. Svetovna reakcija in njihovi avstrijski agenti pa prav dobro vedo, da je politika nove, socialistične Jugoslavije v skladu z osnovnimi interesi jugoslovanskih narodov, brez zakulisnih spletkarenj in kupčevanja, diametralno nasprotna politiki stare Jugoslavije in politiki kapitalist. in imperialističnih držav. Kljub temu pa so jim bile

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sedanja avstrijska meja nasproti Jugoslaviji je nepravična

Zunanjepolitični urednik Tanjuga prinaša ob govoru dr. Beblerja na londonski konferenci namestnikov zunanjih ministrov naslednji komentar:

Dne 24. februarja je razložil v Londonu pred Svetom namestnikov zunanjih ministrov pomočnik ministra za zunanje zadeve FLRJ dr. Aleš Bebler stališče vlade FLR Jugoslavije z Avstrijo. Po koncu vojne proti hitlerjevski Nemčiji in njenim satelitom se ni zgodilo prvič, da je vlada FLRJ razložila svoje stališče do mirovne pogodbe z Avstrijo pred Svetom namestnikov zunanjih ministrov. Povojni razvoj dogodkov je popolnoma potrdil pravilnost splošnega stališča jugoslovanske vlade, da je priključitev k Jugoslaviji edino pravilna rešitev vprašanja Slovenske Koroške, kakor tudi to, da mora Avstrija v interesu demokratičnega miru povrniti velikansko škodo, ki je bila med vojno povzročena jugoslovanskim narodom. Demokratična javnost po pravici meni, da so za neuspeh dosedanjega razpravljanja o mirovni pogodbi z Avstrijo odgovorne zapadne sile, ki so se izognile in držeč se politike, nasprotne utrjevanju miru, odklanjale, da bi se poglobile v jedro zahtev FLR Jugoslavije, s čimer so med drugim onemogočile sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo.

Ker je upoštevala tako stališče ZDA, Velike Britanije in Francije in ker se ravna po svoji politiki krepitve miru s pomočjo mednarodnega sodelovanja, je pokazala vlada FLRJ na zasedanju Sveta namestnikov zunanjih ministrov leta 1948 svojo pripravljenost, da bi se dosegel pameten kompromis, ki bi zadovoljil najosnovnejše narodne pravice koroških Slovencev kakor tudi druge jugoslovanske zahteve nasproti Avstriji.

V tem smislu je nastopil dne 24. februarja predstavnik jugoslovanske vlade pred Svetom namestnikov zunanjih ministrov v Londonu, ko je znova poudaril upravičenost teritorialnih in drugih zahtev FLRJ nasproti Avstriji.

Stvarno obravnavanje predloga jugoslovanske vlade, ki ga je razložil dr. Aleš Bebler, zahteva od predstavnikov zahodnih sil na londonski konferenci v prvi vrsti spremembo njihovega dosedanjega stališča do nepravičnih mej z Jugoslavijo. Prva in poglavitna točka tega predloga, ki zadeva spremembo avstrijskih meja v korist FLRJ, ni bila predložena v konkretni obliki. Seveda se to ni zgodilo po naključju.

Nesmiselno bi bilo postavljati konkretni predlog o spremembi mej, ne da bi prej sprejeli kot podlago za nadalnje razgovore dejstvo, da je sedanja avstrijska meja meja nasproti Jugoslaviji nepravična in da je to treba spremeniti. Koliko je stvarna često izražena želja vodilnih krogov ZDA, Velike Britanije in Francije, da bi se rešilo vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo, bo pokazalo med drugim njihovo stališče te osrednje točke predloga, ki ga je razložil v Londonu predstavnik vlade FLR Jugoslavije.

Kakšnega pomena je druga točka predloga, t. j. o politični, gospodarski in kulturni avtonomiji za koroške Slovence, ki ne bi bili priključeni Jugoslaviji, je jasno videti iz dejstev, ki jih je navedel dr. Bebler v svojem govoru o današnjem položaju koroških Slovencev. **Če naj bo mirovna pogodba prispevek za utrditev miru in zboljšanje odnosov med Avstrijo ter Jugoslavijo, mora prinesti ne samo popravek meje v korist Jugoslavije, ampak hkrati tudi konec sedanjega režima ponemčevanja, nasilja in zatiranja, ne samo tistim koroškim Slovencem, ki morajo biti priključeni k Jugoslaviji, ampak tudi onim, ki bi ostali še nadalje v Avstriji.**

S temi svojimi predlogi, ki so bili razloženi pred Svetom namestnikov zunanjih ministrov v Londonu, hoče vlada FLRJ zavarovati pravice koroških Slovencev in zadovoljiti z reparacijami pravične zahteve za povračilo velikanske škode, ki jo je povzročila Avstrija naši državi s tem, da je sodelovala pri Hitlerjevem napadu. S temi svojimi predlogi je vlada FLRJ še enkrat konkretno dokazala svojo željo, da bi prispevala k rešitvi tega važnega mednarodnega vprašanja in utrditvi miru na svetu.

Naši zadružniki se borijo za povrnitev premoženja

Občni zbor Zadružne zveze v Celovcu

V ponedeljek, dne 28. februarja je bil letni občni zbor Zadružne zveze. Nad 40 delegatov, ki so na občnem zboru zastopali vse slovenske hranilnice in posojilnice, vse kmečko-gospodarske in živinorejske zadruge širom Slovenske Koroške, so se zbrali v gostilni Roth v Celovcu, da pregledajo svoje dosedanje delo in si zastavijo nove naloge, nove obveze.

Predsednik tov. Lapuš je pozdravil vse zbrane delegate in poudaril pomen občnega zbora, ki dobiva še poseben značaj s tem, da se vrši na dan, ko se je pred 28 leti bil ustanovil občni zbor Zveze koroških zadrug. Tov. Lapuš je nato v kratkih besedah orisal delo naših zadružnikarjev, ki so se morali že od vsega začetka boriti proti zatiranju in oviranju s strani avstrijskih oblasti. Tako se je to nasprotovanje našemu slovenskemu zadružništvu pričelo že v prvi avstrijski republiki ter doseglo svoj višek v dobi nacizma, ko so nam uničili našo zadružno organizacijo, premoženje pa je zaplenil komisar Geissner. Tukaj so avstrijske oblasti spet pokazale, kako so naklonjene koroškim Slovencem, kajti dve leti je ta komisar Geissner še po zlomu nacizma upravljal uropano premoženje slovenskih zadrug in šele februarja 1947 sta ga zamenjala dva druga komisarja, ki sta do leta 1948 »vodila« naše zadružništvo.

Tovariš Lapuš je posebno poudaril, da si nemško zadružništvo spet kakor že pred 28 leti prizadeva, da bi izpodrinilo našo slovensko ustanovo, ker se zaveda, da na ta način najbolj škoduje našemu gospodarstvu. Iz poročila je tudi razvidno, da je od premoženja Zveze ostalo samo nekaj starih knjig, vse drugo pa je bilo zaplenjeno in nam še do danes niso vrnili. Zato je vrsta naših zadrug pričela brez vsakega premoženja z delovanjem, kateremu pa je zadala denarna reforma spet hud udarec.

V poročilu je tovariš predsednik omenil tudi pomen uvedbe novega načina poslovanja in sploh knjigovodstva, katerega je opeljal revizor tov. Kupper, ki je v ta namen priredil enodnevni tečaj za poslovodje zadrug, hranilnic in posojilnic. Ob koncu pa je še poudaril, da si je vodstvo Zveze zadalo nalogo, da prične tudi z blagovnim poslovanjem. Prvi uspehi so se pokazali, ko so po raznih krajih Slovenske Koroške pričele delovati poslovalnice Južnokoroške gospodarske zadruge. Danes imamo že 8 slovenskih gospodarskih zadrug, ki razpečavajo kmečke potrebščine, orodje, umetna gnojila itd. Pred nami, je ob koncu dejal tov. Lapuš, stoji naloga: z blagovnim zadružništvom moramo poživiti našo zadružno organizacijo, ravno blagovno zadružništvo je največjega pomena, posebno za naše slovenske zadružništvo na Koroškem.

Med diskusijo, ki je sledila poročilu, so posamezni tovariši povedali svoja mnenja, posebno so poudarili, da imamo prav v naši domovini Jugoslaviji najboljši primer, kako s pomočjo države, na zadružni podlagi dvigajo raven delovnega kmeta. Poudarili so pomen vzgoje mladih kadrov v našem zadružništvu ter nujnost študiranja strokovnih listov, kakor so to »Naša zadruga« in »Kmečki glas«.

Pri spremembi zadružnih pravil se je videlo, da so bila stara pravila v posameznih točkah že zastarela in da nova oziroma spremenjena pravila v vsem odgovarjajo današnjemu položaju. Med drugim je bilo spremenjeno tudi ime, ki se glasi Zveza slovenskih zadrug, posebne važnosti pa je nova točka, ki pravi, da Zveza prireja zadružne tečaje in vzgaja zadružni kader.

Na občnem zboru so delegatje enoglasno izvolili novo načelstvo in nadzorstvo. V oba odbora so bili izvoljeni stari in izkušeni zadružniki, ki bodo z vsemi močmi skrbeli za dvig naše zadružne organizacije.

Obravnavali so še druge predvsem upravne točke dnevnega reda, v glavnem pa je na občnem zboru prišlo do izraza vprašanje povrnitve premoženja, ki ga avstrijske oblasti še do danes niso vrnile slovenskim zadrugam. Vsi so sklenili, da se bo Zveza slovenskih zadrug dosledno in odločno borila za premoženje, ki so ga nam uropali nacisti.

Ob koncu je bilo predlagano, da pošljejo z občnega zbora resolucijo zasedanju namestnikov zunanjih ministrov v London, kar so vsi delegatje sprejeli z velikim navdušenjem. Upravni odbor je bil pooblaščen, da pošlje resolucijo, v kateri zadružniki zahtevajo pravično rešitev koroškega vprašanja.

Nasilje nad kmeti Slovenske Koroške se stopnjuje

V zadnjem tednu so kmetje v velikovškem okraju sprejeli od okrajnega glavarstva Velikovec pozive, da morajo v teku sedmih dni oddati zaostalo količino žita, ki jim je bila odmerjena pri nakladi oddaje za leto 1948 in ki je niso izpolnili. V teh pozivih je rečeno, da ima okrajno glavarstvo navodilo, da »za vsaki kilogram premalo oddanega kontingenta žita izterja kot nadomestek vsoto 1.50 šil.« Prav tako sprejemajo v tem okraju kmetje že sedaj, ko še ni odmerjen kontingent oddaje živine za leto 1949, pozive za oddajo, kjer jim grozijo, če zahtevane živine ne oddajo v določenem času, jo bo okrajno glavarstvo iztirjalo eksekutivnim potom s policijo na račun kmetov, vrednost goveda pa pripade v prid državi.

Odveč je tukaj ponovno naglašati, da so naklade oddaje na Slovenskem Koroškem odmerjene krivično in da oblast na ta način gospodarsko uničuje malega in srednjega kmeta, predvsem pa slovenskega. Vse to je bilo že neštetokrat povedano in dokazano.

Poudariti moramo samo tole: **Oblastem ni dovolj, da medtem ko na eni strani favorizirajo veleposestnike in jim dajejo potuho pri njihovi namerni sabotaži oddaje, na drugi strani s previsokimi in krivičnimi, gospodarsko neznosnimi odmerami uničujejo kmete Slovenske Koroške, iste oblasti hočejo še s podvojenim izmozgavanjem likvidirati slovenske kmete in jih na ta način spraviti ob svoje domačije.** Že dejstvo samo, da ima okrajno glavarstvo »navodilo«, da mora iztirjati za vsak kilogram neoddanega žita v obliki kazni 1.50 šil., ko ima žito komaj povprečno ceno 70 grošev, to dovolj jasno izpričuje. S tem, da hočejo živino odvzeti s silo, brez da bi jo plačali, pa to še bolj dokazuje.

Pri vsem tem pa oblasti, njim na čelu deželni glavar Wedenig, negirajo in zavračajo zahteve ljudstva. Že lansko jesen so kmetje, združeni v Kmečki zvezi za Slovensko Koroško, zahtevali svoje zastopnike v vseh oskrbovalnih odborih; prav tako so zahtevali, da se morajo odstraniti s svojih položajev gospodje na okrajnem glavarstvu Velikovec, ki tiranizirajo slovensko kmečko ljudstvo. Deželni glavar Wedenig je s pomočjo teh gospodov zavrnil ugotovitve slovenskih kmetov, da jih hočejo gospodarsko uničiti, kot neutemljene in se je izrazil, da za izpolnitev postavljenih zahtev ni nobenega po-

Vse to kaže, da hočejo na Koroškem s koncentriranim napadom gospodarsko uničiti koroške Slovence in da je gospodarska kriza za avstrijske oblastvenike zato dobrodošel trenutek.

Ob novem jugoslovanskem predlogu

(Nadaljevanje s 1. strani)

te klevete in izmišljotine potrebne, ker so upali, da bodo na temelju morebitnih s temi vestmi povzročenih pričakovanj in upov pri nepoučenemu in političnemu nezrelemu javnemu mnenju, lažje izzvali »veliko razočaranje« in »odločno odbijanje nesprejemljivih jugoslovanskih predlogov« po govoru dr. Beblerja, da bodo na temelju njih lažje skrili odgovornost imperialističnih sil in avstrijske vlade za eventuelni neuspeh sedanjih razgovorov. Govor dr. Gruberja v Londonu, v katerem odbija kompromisni predlog Jugoslavije samo potrjuje, da je bila avstrijski reakciji potrebna sistematična priprava, ki bi ji olajšala prevaliti težko odgovornost za očitne težnje, da bi znova povzročila neuspeh sedanjih razgovorov v Londonu, na ramena FLR Jugoslavije. Poleg tega pa so ta odgovor in kampanja avstrijskega reakcionarnega tiska samo potrdili, da »razočaranje in ogorčenje« na sprejemljivim jugoslovanskim predlogom izvira samo iz tega, ker še vnaprej vztrajajo na germanizaciji in nasilju nad koroškimi Slovenci.

Gonja in klevetanje reakcionarnega tiska v zvezi z novim jugoslovanskim predlogom pa nas ni presenetila in nas ne more presenetiti, ker smo tovrstnih metod in prijemov reakcije navajeni že od vsega začetka. V naporih, da bi novo Jugoslavijo čim bolj diskreditirali, da bi prizadevanjem za napredovanjem pogajanj glede avstrijske mirovne pogodbe postavili na pot čim več preprek, pa je reakcionarni propagandi v veliki meri pomagal tudi tisk KP Avstrije. Organ KPA »Volksstimme« kakor tudi organ KPA za Koroško »Volkswille« sta se brez vsakih pomislekov pridružila klevetam in neresnicam na račun nove Jugoslavije in njene internacionalistične politike. Od kapitalističnih agencij sposojene vesti so polnile stolpce avstrijskega komunističnega tiska, kljub temu, da so se odgovorni morali zavedati, da tovrstna klevetniška kampanja škodi naporom vseh demokratičnih sil za dosego čvrstega in pravičnega miru, kljub temu, da so se morali zavedati, da ta skrajno neodgovorna kampanja nudi objektivno pomoč silam reakcije in vojnega hujskaštva. V današnji situaciji nas tovrstna kampanja ne more več čuditi, ker je samo nadaljevanje škodljive, neodgovorne in nadvse klevetniške gonje proti novi Jugoslaviji v zadnjih mesecih.

Gonja v zvezi z mirovno pogodbo pa je zavzela nenavadno čudne, sami sebi nasprotujoče si oblike.

Medtem, ko je n. pr. Otto Langbein v članku »Nacionalizem v Avstriji« 6. II. t. l. pisal, da se morajo komunisti »odkrito, smelo in vztrajno boriti za polno, neomejeno nacional. svobodo in enakopravnost kor. Slovencev, vključivši svobodo, da sami svobodno odločajo o svoji državni pripadnosti«, je poslanec KPA v koroškem deželnem zboru Kazianka nekaj dni nato z mirno vestjo, odkrito in smelo glasoval za telegram dr. Gruberju v London, v katerem skupno s koroško reakcijo zahteva nedeljivost Koroške, v katerem odločno zahteva nedotakljivost sedanjih meja. To se pravi, da je glasoval proti temu za kar nastopa v teoriji Otto Langbein, proti pravici samoodločbe koroških Slovencev. To izjavo solidarnosti z reakcionarnimi in šovinističnimi silami Avstrije nikakor ne more opravičiti dejstvo, da »Volkswille« tega soglasno sprejetega telegrama ni objavila, da ga je zamolčala pred avstrijskim in slovenskim ljudstvom.

Medtem, ko je tisk KPA sprva z vulgarnimi napadi na našo matično državo, z natolcevanjem in hinavskim spraševanjem, »če mora Avstrija biti tista, ki naj plača Titovo izdajstvo nad grškimi partizani«, na način in v slogu, ki je svojstven reakcionarni propagandi, »dokazoval mešetarije Jugoslavije v Londonu«, je po izjavi jugoslovanskega predstavnika znova spremenil ton, pozabil na včerajšnje trditve in se za trenutek ponovno uvrstil med borce za dosego pravičnega miru z Avstrijo.

To kameleonsko in priložnostno spreminjanje barv, tona in izjav nima nedvomno prav nič skupnega z načelnostjo in značajnostjo demokratičnega tiska. Kaže pa vsekakor, kako globoko so zdrknili »kritiki« KPJ v svoji sovražni kampanji proti novi Jugoslaviji.

Gonja, ki jo je reakcionarna propaganda Avstrije ob podpori nekaterih demokrat listov vodila pred nastopom dr. Beblerja in ki jo reakcionarni tisk v podvojeni meri vodi danes proti sprejemljivemu jugoslovanskemu predlogu, je doživela popolen neuspeh. Koroški Slovenci, jugoslovanski narodi in ves demokratični svet vidimo, da je vlada FLRJ ne odstopajoč od svojih zakonitih zahtev in v skladu z osnovnimi interesi slovenskega naroda na Koroškem, storila nov korak, da bi v duhu mednarodnega sodelovanja in sporazumevanja doprinesla k sklenitvi mirovne pogodbe z Avstrijo. Vlada FLRJ je znova dokazala doslednost in načelnost svoje zunanje politike, privrženost demokratičnemu taboru, ki se pod vodstvom Sovjetske zveze bori za pravičen mir in narodno razumevanje in razkrinkala vse tiste, ki ne žele ni ti trajnega miru niti mirovne pogodbe z Avstrijo.

Odgovornost za uspeh ali neuspeh razgovorov o avstrijski mirovni pogodbi leži slej ko prej in v še večji meri na predstavnikih imperialističnih sil in avstrijske vlade.

Po naši zemlji

Naši mladinci nam pišejo iz svobodne Jugoslavije

Pogosto nam pišejo koroški slovenski mladinci iz svobodne domovine, ki tam obiskujejo razne šole. V Jugoslavijo jih je gnala želja, da bi se izobrazili v maternem jeziku in v naprednem duhu v slovenskih šolah, ki jih avstrijske oblasti koroškim Slovencem, kljub upravičenim zahtevam in varanju svetovne javnosti, da imajo Slovenci vse, še vedno odrekajo. Pisma pričajo o globokih in bogatih vtisih o življenju v napredni, svobodni domovini. Tako nam je pisal kolektiv naših mladincev na zadružni šoli v Ptuju pismo, v katerem preko našega lista pozdravljajo vse koroške Slovence. V pismu med drugim pravijo:

Upamo, da nam boste oprostili, ker se tako dolgo nismo oglasili. Tri mesece je že minulo, odkar smo se ukaželjni napotili v Jugoslavijo. Ker se zavedamo, da nam je svobodna domovina naklonila svoje gostoljubje in je tečaj povezan z velikimi stroški, smo vse svoje sile posvetili samo učenju, da bomo kratki čas čim temeljiteje izkoristili in pridobili čim več strokovnega znanja in vzgoje v naprednem socialističnem duhu, da se bomo z delom oddolžili narodu za vse, kar za nas žrtvuje. Žalostno je dejstvo, da se moramo šolati na račun tukajšnjega delovnega ljudstva, dočim gredo davki, ki jih plačuje slovensko delovno ljudstvo na Koroškem za šole ponemčevalnice.

Ne najdemo primernih besedi, s katerimi bi izrazili hvaležnost, ki jo čutimo v srcih in smo jo dolžni delovnemu ljudstvu nove jugoslavije. Delovno ljudstvo Jugoslavije nam je dalo priložnost, da smo in še bomo veliko pridobili na izobrazbi in razglednosti. Iz dneva v dan bolj uvidevamo, da je resnično blagostanje mogoče le tam, kjer si vlada ljudstvo samo. Vedno bolj spoznavamo tudi vzroke čedalje slabših gospodarskih razmer slovenskega kmeta na Koroškem. Propaganda, ki je usmerjena na to, da loči kmeta in delavca, ima samo namen, da kapitalistično gospodarstvo lažje izkorišča oba. Oba, kmet in delavec, sta izkoriščana po kapitalistični gospodi in le takrat bo drugače, ko bosta vzela oblast v svoje roke.

Spoznali pa smo tudi pravilno ocenjevati one »dobre Slovence« — prestavljene osebe — ki so pobegnile pred sodbo naroda in se sedaj šopirijo na Koroškem, uživajo avstrijsko gostljubje, so na položajih in blatijo ter klevetajo svojo rodno domovino. Niso se hoteli učleniti v narodno občestvo za izgradnjo nove, socialistične domovine, ampak bi še v naprej radi živeli na račun poštenih delovnih ljudi. Razumljivo in edino pravilno je, da ljudska oblast ne dopušča, da bi nekateri živeli na račun drugih, tistih ki se trudijo za skupnost. Načelo je: »Kdor k skupnosti nič ne prispeva, nima pravice, da od nje kaj zahteva« in »Kdor ne dela naj tudi ne je«. Prišli smo do prepričanja, da bi se naši slovenski kmetje in slovenski narod na Koroškem lažje osvobodil, če bi imel takšno priložnost, da se izobrazi, kakršno imamo mi. Koroške oblasti pa imajo seveda interes na tem, da ohranijo narod v duševni revščini in za to tudi skrbijo. Naši predavatelji vseh predmetov nam žrtvujejo marsikatero prosto uro, da odpravijo pomanjkljivosti našega osnovnošolskega znanja, ki ga v koroški tako imenovani utrakvistični šoli nismo bili deležni. Na Koroškem pa seveda ne bo prej zavladala svoboda in pravica, dokler ne bo priključena k svobodni domovini.

Sveče

V visoki starosti 87. let je dne 7. februarja t. l. umrl bivši fužinski delavec Peter Kovačič. Kmalu nato, 16. februarja t. l. mu je sledila njegova življenjska družica, tudi že 85. let stara Marija. Januarja letošnjega leta sta v krogu svojih otrok in vnukov praznovala 61. letni poročni dan. Mnogo ljudi je obema na zadnji poti izkazalo čast in spoštovanje. Rajni je bil leta 1888 soustanovitelj požarne brambe v Svečah. Poslovilni govor je imel na domu in ob odprtem grobu domači župnik. Oba sta bila celo življenje zvesta slovenskemu narodu. Naj si počijeta v domači zemlji, zaostalim pa naše sožalje!

Kotmara ves

V vrsto napadov in izzivanj s strani podivjanih in strupenih bivših nacistov in današnjih neofašistov na naše zavedno in napredno prebivalstvo se pridružuje tudi slučaj, ki se je pripetil v Kotmari vesi. Na pustno nedeljo je bila, kakor je stara navada, v gostilni pri Zabotniku na Veseljah pustna zabava. Veselice v gostilni, ki je javen lokal, se z vso pravico lahko vsakdo udeleži. Tako sta šla na ples tudi brata Ternjak Flori in Jakej iz Čahorč. Tovariša sta se dostojno in tako obnašala, kakor se gostom na veselici spodobi. Toda, že sama navzočnost slovenskih antifašistov je povzročila pri nekaterih, ki se nacističnega duha še niso otresli, strastno sovraštvo. Svojega sovraštva nista mogla brzdati predobro znana nacista Straus Jakob iz Čahorč in Mišic Gregor iz Bilčovsa. Na prostaški način, ki ga je zmožna samo duša narodnega odpadnika in je posledica vzgoje sistema, sta začela izzivati in psovati. Dva zavedna tovariša sta bila nacistom, kakor bi jim vzbujala kosmato vest. Psovali so ju s Titovci, ter grozili naj se takoj odstranita, ker sumljivi OF-ovci ne spadajo sem. Ker se tovariša nista zmenila za psovanje, sta postala imenovana dva razgrajača, ki so se jima pridružili še drugi, nasilna in sta dejansko napadla tovariša Ternjaka Florija in Jakoba. Tovariša sta bila sama, zaradi tega se nista mogla braniti. Florija so brutalno potisnili skozi vrata, Jakija je pa Mišic oklofutal. Ni treba ničesar pripomniti. Slučaji napadov, ki se ponavljajo iz dneva v dan, dovolj jasno govorijo, s kako ljubeznijo ravnajo na Koroškem s Slovenci, kar ve tako lepo povedati dr. Gruber v Londonu. Tako izgleda tolikokrat naglašeno mirno sožitje obeh narodov na Koroškem. Je naravnost ironija, kar se govori in piše, ker oblasti nimajo volje karkoli ukreniti proti takim pojavom in se neofašizem na Koroškem lahko mirno poraja.

Št. Janž

Tudi v Št. Janžu je bila dne 27. februarja ob številni udeležbi, polni dvorani, pustna prireditev. Domači igralci so uprizorili šaloigro »Poštena skrivnost«, ki je vzbudila mnogo dobre volje. Po igri se je razvila prosta zabava.

Dobrla ves

Slovensko prosvetno društvo »Srce« v Dobrli vesi je dne 27. februarja priredilo svojo pustno prireditev. Domači igralci so igrali igre »Medved«, »Časi se spreminjajo«, in »Analfabet«. Po igri je bila prosta zabava s plesom. S prireditve se je poslala brzojavka namestnikom zunanjih ministrov v Londonu z zahtevo po priključitvi Slovenske Koroške k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Notranjemu ministrstvu na Dunaju se je poslalo pismo, ki vsebuje protest proti odklonitvi priznanja Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško.

KAJ ŠE DOBIMO

Na živilske izkaznice 51. dodelitvene periode dobimo začasno naslednja živila:

kruh

400 gramov na odrezke, E 4, 104, 204, 304; — Jgd 4, 104, 204, 304; — K 4, 104, 204, 304; — A 603, 612, 615, 624;

1000 gramov na odrezke: E 1, 2, 101, 201, 202, 301, 302, 407, 408; — Jgd 1, 2, 101, 102, 201, 202, 301, 302; — K 1, 2, 101, 102, 201, 202, 301, 302; — S 703, 704, 712, 715, 724; — Sst 803, 804, 815, 819, 820, 831;

pšenična moka

750 gramov na odrezke: E 3, 103, 203, 303, 409; — Jgd 3, 103, 203, 303;

600 gramov na odrezke: K 3, 103, 203, 303; — Klk 3, 103, 203, 303;

meso

100 gramov na odrezke: A 601, 613; — S 701, 710, 713, 722; — Sst 801, 813, 817, 829;

200 gramov na odrezke: E 8, 9, 10, 108, 109, 110; — Jgd 8, 9, 10, 108, 109, 110; — K 8, 9, 10, 108, 109, 110; — M 901, 902;

mast

100 gramov na odrezke: E 5; — Jgd 5; — K 5; — Klk 5; — M 905, 106;

olje

200 gramov na odrezke: E 6; — Jgd 6; — K 6; — Klk 6;

testenine

800 gramov na odrezke: K 27, 127, 227, 327;

ovseni kosmiči

700 gramov na odrezke: K 26, 126, 226, 326;

sladkor

1150 gramov na odrezke: E 11, 111, 211, 311; — Jgd 11, 111, 211, 311; — K 11, 111, 211, 311; — Klk 11, 111, 211, 311;

stročnice

300 gramov na odrezke: E 7, 107, 207, 307; — Jgd 7, 207, 307;

nadalje še

1200 gramov pšeničnega zdroba na odrezke: Klk 25, 125, 225, 325;

120 gramov masti na odrezke: Sst 802, 814, 818, 824;

400 gramov testenin na odrezke: 501, 505;

800 gramov testenin na odrezke: M 903;

400 gramov sladkorja na odrezke: M 904;

1150 gramov sladkorja na odrezke: 401 za samooskrbovance;

500 gramov stročnic na odrezke: A 605, 616;

800 gramov stročnic na odrezke: S 706, 718; — Sst 806, 828;

1400 gramov krompirja na odrezke: 607, 621; — S 707, 721; — Sst 807, 821;

Na odrezke E, Jgd, K in Klk 4, 104, 204 in 304 je mogoče namesto 400 gramov kruha dobiti 250 gramov kavinih sredstev.

Na tedenske odrezke I — IV označene z »51« nakaznice za krompir 47 — 55 dobimo za osebe nad tri leta 5600 gramov in za Klk 2800 gramov krompirja,

SPZ naznanja:

Slovensko prosvetno društvo »Edinost« v Pliberku bo v nedeljo, dne 6. marca 1949 ob 14.30 uri v telovadnici meščanske šole v Pliberku igralo igro »Lepa Vida«. Nastopili bodo tudi šmihelski tamburaši.

Ljudske univerze:

Ljudska univerza ki je bila javljena za 26. februarja 1949 v Št. Gandolfu je preložena na 4. marca 1949.

Dne 4. marca 1949, ob 9. uri v Kotmari vesi. Predavanje: Naše zadružništvo.

Dne 5. marca 1949, ob 18. uri v Št. Vidu v Podjuni. Predavanje: Naše zadružništvo.

V soboto, dne 5. marca 1949 ob 19. uri pri Krznarju v Svečah. Predavanje: Naše zadružništvo.

V soboto, dne 5. marca 1949 ob 18. uri pri Piceju v Št. Primožu. Predavanje: Naše zadružništvo.

Dne 5. marca 1949, ob 19. uri, v Svečah. Predavanje: Naše zadružništvo.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško naznanja:

V nedeljo, dne 6. marca 1949 ob 9. uri bo pri Šercarju v Šmihelu javno kmečko zborovanje,

ob 11.30 uri v OF-lokalu v Železni Kapli seja občinskega odbora Kmečke zveze.

Posredujemo nakup štirih brejih plemenskih ovac, enega plemenskega koštruna in štirih jesensih jagnjet, vse jezerske pasme s prvovrstno donosnostjo volne. Vsa nadaljnja pojasnila daje sekretariat Kmečke zveze, Celovec, 8. Maistrasse 47, kjer naj se interesenti čimprej javijo.

Rožanski kmetje potrebujejo seme detelje nokote (Schottenklee). Ponudbe z navedbo cene naj se pošljejo na sekretariat Kmečke zveze v Celovcu.

VABILO

na

Pokrajinski zbor AFŽ za Slovensko Koroško in proslavo mednarodnega praznika žena,

ki bo v nedeljo, dne 6. marca ob 9. uri v gostilni Roth v Celovcu.

Obiskala nas bo tudi 5 članska delegacija iz Jugoslavije. Pridite v velikem številu! Za majhen obed je preskrbljeno.

Pokrajinski odbor AFŽ za Slov. Koroško

FRANCE SLOKAN

POVEST O BELEM KRUHU

Pred plotovi pa se ustavljamo vsi. Pogosto niti ne vidimo čez plot, kaj se godi po svetu. Ne vidimo, da se je svet spremenil. Ne opazimo, da so že marsikje padli plotovi, ki jih pri nas še tako spoštujemo. Pri nas orjemo med plotovi, kakor so orali pred sto leti. Sam čas se je ustavil pred plotovi. V katerem stoletju živimo? Če pogledaš v koledar, je povsem jasno, da je naše stoletje dvajseto. Če pa pogledaš na plot, sprevidiš, da živijo marsikje še v devetnajstem in celo v osemnajstem stoletju.

Zdaj čakajo pred plotovi traktorji, kosilnice, sejalniki... Plot se ne umakne. Kmet niti ne pogleda čez, kaj se dogaja na oni strani. Kaj je onkraj plota, ga ne zanima.

Zares, v sosedni vasi so podrli plotove. Kmetje so se združili v zadrugi. Orjejo s traktorjem. V drugi vasi pa so začeli sklepati pogodbe s traktorskimi postajami za oranje. Podrli so plotove, da traktor lahko orje brez ovir. Traktorji so zaorali daljše in globlje brazde. Ni več neizrabljenih pasov med njivicami. Ni več njivic. Njivice so se združile v precej velika polja. Zemlja je zorana hitro in dobro. Delo je opravljeno pravočasno. Podoravati so začeli tudi strnišča. Jeseni orjejo prahe, da zemlja dobro premrzne, sprejme več dušika in vlaga ter je mnogo bolj rahla. Njive so začele bolje roditi.

Toda to je onkraj plota. Kmet je nezaupljiv, še celo bolj kakor radoveden. Tako je delal moj oče, pa je bilo dobro, pravi. Včasih so bolje živeli, pa niso poznali traktorjev, odgovori kmet, ko ga opozoriš na traktor, ki se je ustavil pred njegovim plotom. Vprašaj kmeta, ali je zadovoljen? Ali si res ne želi nobene spremembe? Ali bi naj začel živeti spet tako kakor včasih, ko so še orali z lesenim plugom ali le kopali z motikami? Ali si ne želi, da bi zemlja bolje rodila in da bi bili tudi pridelki boljši?

Seveda ni zadovoljen. Vreme je krivo. Včasih tudi vreme ni bilo tako slabo. Suša, potem pa spet samo deževje. Pa gnoja ni imel dovolj. Nima dovolj živine. Tudi seno ni bilo zdravo. Pšenica je snetljiva. Škodljivci so napravili precej škode. Kaj hočemo, slabo je na svetu! bo odgovoril vdan v svojo usodo.

Kaj hočemo? Nočemo, da bi bilo slabo na svetu! Nočemo, da bi bila letina tako zelo odvisna od vremena. Nočemo, da bi bil pridelek ogrožen zaradi pomanjkanja delavcev. Gnoja mora biti dovolj. Seme ne sme biti več slabo. Hočemo, da se vse to spremeni, s čimer še nismo zadovoljni. In spremenilo se bo ker to hočemo in ker si to prizadevamo.

(Dalje)

Z ŽRTVAMI IN KRVJO JE ZAČELO TRŽAŠKO DELAVSTVO SVOJO BORBO

Pred nedavnim je bila na tržaškem pokopališču svečanost v spomin padlim delavcem prve splošne stavke leta 1902. Na trgu pred pokopališčem se je zbrala velika množica ljudstva, kateri je predstavnik Enotnih sindikatov spregovoril o pomenu tedanjih dogodkov. Po govoru so ljudje položili na grobove žrtev vence in cvetje.

Ob obletnici krvavih dogodkov leta 1902 so Enotni sindikati in Delavska zbornica izdali delavstvu skupen proglas, toda oblasti ga niso pustile nalepiti, češ da je prenapet. Proglas je bil sestavljen samo v italijanščini, ker Delavska zbornica ni marala, da bi bil dvojezičen, kar so Enotni sindikati sprejeli. Vojaška uprava tudi ni dovolila, da bi šel s trga Garibaldi na pokopališče sprevod.

Splošna stavka leta 1902 je bila napovedana iz gospodarskih razlogov, zadobila pa je politični pomen. Žrtve, ki so tedaj padle, niso bile zaman, ustvarile so borbene tradicije tržaškega proletariata, ki so se ohranile do današnjih dni. Borba, ki se je tedaj začela, še vedno traja, ker delovno ljudstvo še ni doseglo svojih ciljev in ker mu tudi danes delodajalci oporekajo pravico do dostojnega življenja.

Stavkati so začeli kurjači tržaškega Lloyda, ker je ravnateljstvo odklonilo vse njihove zahteve. Delovni pogoji kurjačev so bili zelo težki, delali so 12 ur na dan, za nadure niso dobivali nikakega plačila; ko so prišli v pristanišče, so morali opravljati mnogo nočnih ur na straži. Kurjači so zahtevali, da se zniža delovni čas od 12 na 10 ur, za časa plovbe pa na 8 ur, da se jim plača nadurno delo in da se jim zniža čas nočnega straženja ko prispejo v pristanišče. Vse te zahteve so bile torej precej skromne, vendarle pa so večkrat zaman zahtevali, da se jim priznajo. Kurjači so se obrnili celo na tedanjega namestnika grofa Goessa, ki jim je osorno odgovoril, da se ne bo pogajal z njimi.

Ravnateljstvo Lloyda je vse zahteve kurjačev odbilo in pozvalo oblast, naj podvzame proti njim stroge ukrepe. Tržaško namestništvo je takoj ojačilo mestno posadko s četami, ki jih je poklicalo iz Gorice in Pulja. Ravnateljstvo Lloyda pa je naročilo svojim zastopstvom, naj na Bližnjem vzhodu tam najamejo kurjače, ker so tržaški kurjači medtem napovedali stavko.

Ko so končno prihajale v pristanišče nove ladje, so jih kurjači sproti zapuščali. Zato je pričel promet v pristanišču zastajati, ker je odplulo le malo ladij. Ravnateljstvo Lloyda pa je kljub vsemu temu še naprej odbijalo pogajanja s sindikati ter jim oporekalo pravico, da zastopajo delavstvo. V Trst so začeli medtem prihajati razni najeti kurjači iz Grčije, Turčije itd., ki pa niso hoteli delati, ko so zvedeli, za kaj gre. Lloyd se je zato obrnil na oblast in zaprosil, da bi mu dali na razpolago kurjače vojne mornarice, čemur je oblast takoj ugodila. To je silno ogorčilo vse delavstvo, ki je 13. februarja 1902 napovedalo splošno stavko, ki je bila popolna.

Popoldne so začeli prihajati delavci iz predmestij v središče. Policija jih je začela izzivati, čeprav so mirno korakali po mestu. Ker nekateri trgovci na Korzu niso hoteli zapreti trgovin, so jih delavci pozvali, naj to čimprej storijo. Tedaj je policija napadla delavce in jih razgnala. Prišla ji je na pomoč vojska, ki so jo delavci sprejeli z žvižganjem. Policija je nato aretirala mnogo delavcev. Do večjih incidentov pa prvi dan stavke ni prišlo. Tega dne so kurjači poslali na ravnateljstvo Lloyda svoje zastopstvo, ki je izjavilo, da so pripravljeni predati spor razsodišču. Na ravnateljstvu so jim dejali, da jim odgovore naslednji dan.

14. februarja je delavstvo zopet preplavilo mesto od trga Goldoni pa vse do Velikega trga. Predsednik Lloyda je sporočil stavkovnemu odboru, da je pripravljen pogajati se in predati spor razsodišču. Na osnovi tega odgovora je vodstvo socialistične stranke sklicati v gledališču Rossetti zborovanje, da na njem obvesti delavstvo o doseženem uspehu. Zborovanja se je udeležila velika množica ljudstva. Govorila sta Pittoni, tajnik socialistične stranke, in Učekar. Delavstvo je bilo silno navdušeno nad uspehom splošne stavke, v arbitražno komisijo so bili imenovani tudi zastopniki delavcev. Po zborovanju so delavci krenili v sprevodu po Akvedotu, da bi dali duška svojemu veselju. Pri tem niso imeli nobenega drugega namena, saj so bile njihove zahteve na poti k uresničenju.

Avstrijska oblast pa je hotela izzivati, pri čemer je bil najbolj vnet namestnik Goess. Že na Akvedotu je vojska zapria demonstrantom pot in le nekemu policijskemu komisarju se je zahvaliti, da že tam ni prišlo do resnejših incidentov. Tudi pri cerkvi Sv. Antona je vojska zaman skušala ustaviti ljudstvo. Ko je prišla množica na Borzni trg in je hotela iti naprej na Veliki trg, jim je vojaštvo zastavilo pot. Navalilo je na delavce in jih več ranilo, manifestanti so se začeli umikati. Tedaj so vojaki nenadoma ustrelili proti množici in bilo je več mrtvih in ranjenih. Del množice je začel bežati na Verdijev trg, kjer je vod drugih vojakov zopet streljal na ljudi, pri čemer so bili trije mrtvi in več ranjenih.

Vse to prelivanje krvi bi oblasti lahko prihranile, kajti glavni vzrok stavke je bil s pogajanji odpravljen, toda oblastniki so hoteli izzivati in pokazati svojo moč. V Trst so namreč poklicali nova ojačenja iz Ljubljane, Celovca in Beljaka, prišle so celo številne vojne ladje.

15. februarja se je stavka nadaljevala. Delavci so zopet privreli v mestno središče. Kljub njihovemu ogorčenju zaradi krvavih dogodkov prejšnjega dne, pa so bili mirni in je prišlo v začetku le do manjših incidentov. Policija je zopet aretirala mnogo delavcev. Vojaštvo je potisnilo del manifestantov proti cerkvi Sv. Antona ter tudi tu streljalo nanje. Bilo je zopet nekaj mrtvih in ranjenih.

Oba dni je padlo 15 delavcev, petdeset pa je bilo laže ali težje ranjenih, med padlimi je bilo tudi več Slovencev. Zvečer so javili vest, da je razsodišče rešilo spor in da so bile zahteve kurjačev sprejete. Čeprav se je po teh krvavih dogodkih mesto pomirilo, so oblasti proglasile obsedno stanje in izjavile, da bodo za vse prestopke obsodili meščane na smrtno kazen z obešenjem ali pa na več let težke ječe. V ta namen je prišel z Dunaja celo krvnik z vešali. Po nekaj tednih je obsedno stanje prenehalo. Kasneje so hoteli italijanski nacionalisti kovati tudi iz teh žrtev svoj kapital, češ, da so imeli te dogodki iredentističen značaj. To pa jim ni uspelo, kajti tedanja borba tržaških delavcev je položila temelje bratstvu slovenskega in italijanskega delovnega ljudstva, saj so pod streli avstrijskih pušk skupno padli Slovenci in Italijani v borbi za pravice delovnega ljudstva in za izboljšanje svojih težkih življenjskih pogojev.

(»Ljudski tednik«)

Življenje španskih partizanov

Španska fronta v Pirenejih. Dan za dnem prihajajo iz Francove Španije vesti o obsodbah in justifikacijah ljudi, ki so proti Francovem fašističnemu režimu. Španski diktator in njegova klika se boje pred španskim ljudstvom in ne brez vzroka. Špansko ljudstvo s svojimi najboljšimi sinovi — komunisti na čelu — se bori za svojo svobodo, za svobodo barcelonskega delavca in andaluzijskega kmeta, in v tej borbi ruši fašistično oblast v Španiji, ki predstavlja sramoto zmagovite Evrope. Španski fašisti imajo na svoji strani svetovno reakcijo z ameriškimi imperialisti na čelu, imajo z ameriškim orožjem oboroženo vojsko, imajo »Guardio civile« in z vsem tem krčevito branijo socialne privilegije španskih buržujev. Španski partizani imajo na svoji strani špansko demokratično ljudstvo in vse demokratične sile sveta, imajo pred seboj veliki cilj svobodo in zmagujejo.

Pireneji so, kot vsi vemo, velikanska gorska veriga, dolga stotine kilometrov, pokrita z gozdovi in jasami. Vmes so na redko posejane vasice in carinske ute ob francoski meji. Na tem velikem področju živi v stalni pripravljenosti več partizanskih divizij, ki se v primernih trenutkih spuščajo v doline. Na tisoče in tisoče junaških ljudi je tam, ki vise kot Damoklejev meč nad usodo fašistične Španije. K njim se je napotil dopisnik lista »Unità«, ki tako opisuje svoje kratko bivanje med njimi:

»Sprejelo me je kakih 20 oboroženih mladih mož. Stali so pred svojo naravno votlino, kakršnih je polno v Pirenejih. Manjkalo jim ni ne orožja ne hrane. Prebivalstvo bližnjih vasi jih pozna vse. Nimajo enakih uniform in nosijo težke volnene jopiče. Oficir Ivan me je prisrčno pozdravil. Ivan mi je dejal, da skoraj že mesec dni žive v miru. V prvih dneh, ko so prišli v ta kraj, jih je moral naznaniti kak skrit vohun, kajti kmalu so falangisti napadli pogorje v treh smereh. Toda bili so prisiljeni k umiku«.

»V vseh teh predelih smo gospodarji mi«, je dejal Ivan. »Po vaseh si nihče ne upa izžemati ljudi in krasti. Čim pride kdo naznaniti kak primer nasilja, gremo v vas in naredimo red«.

Edini znak, ki loči poveljnika od ostalih partizanov, je majhen trikotnik na rami, na katerega sta pritrjeni dve zvezdi. Ostali nosijo trikotnik s srpom in kladivom.

Šli smo spat zgodaj, kajti naslednje jutro je bilo treba iti v bližnjo vas urediti neko stvar. »Trije oddelki »Guardie civile«, — je razlagal Ivan, medtem ko se je pripravljal, — so vdrli včeraj v hišo Pabla Reparesa, tukajšnjega kmeta, češ da je njegov sin pri partizanih. To sicer ni bilo res, toda gotovo bi prišel k nam. Sina na srečo ni bilo doma. Čakali so ga. Medtem je materi uspelo obvestiti ga o nevarnosti in ta je ušel. Ko so vojaki zvedeli, da je mati obvestila sina, so ji razbili glavo s puškinimi kopiti. Potem so zažgali hišo. Pablo Repares nam je prišel to povedat, potem je zaprosil za puško, da bo maščeval ženo. Obljubil sem mu, da bom sam uredil zadevo.«

»In sin«, sem vprašal.

»Včeraj smo, ga našli vsega zbeganega in ga poslali v goro. Oče nas čaka spodaj na križišču.«

Kake dve uri pozneje smo v naši votlini zaslišali zamolklo eksplozijo, ki je pretresla stene. Pol ure pozneje sem skupno z Ivanom poslušal raport vodje ekspedicije. Zraven nas je bil majhen, sključen mož z ognjem v očeh: Pablo Repares.

»Dva kilograma razstreliva smo porabili«, je dejal vodja. »Počakali smo, da so bili vsi v vojašnici, potem smo prižgali. Vsa vojašnica je zletela v zrak.«

Ivan se je obrnil k sivemu, sključenemu možu: »Pablo Repares, pravici je zadoščeno!«

Solza je omočila razrezano lice starca. Pablo Repares se je napotil visoko v goro k sinu.

Oddelek, pri katerem sem bil na obisku, je menjal mesto.

(»Ljudski tednik«)

Ivan Cankar: HLAPEC JERNEJ in njegova PRAVICA

Nič niso odgovorili; gledali so osorno in so molčali.

»Glejte razbojniki; kakor ste mladi in čokati in kakor je Jernej star in slab od krivice: ko snope bi vas pometal po dvorišču, s pestjo bi si zapisal svojo pravdo! Ampak pravica ni jabolko, da bi ga s palico odklatil; in Bogu ni potreba, da bi mu človek pomagal. Težko je breme, ki ga je naložil, dolga je pot, ki jo je odmeril; jaz pa pojdem in bom nosil do konca!«

Take besede je govoril Jernej, ker je bilo v njegovem srcu zaupanje tako veliko, kakor je bila velika bridkost.

Tisti, ki so ga vodili, pa odprli duri in so jih zaklenili za Jernejem. Izba je bila pusta; miza je bila tam, dvoje nizkih postelj, širokim klopem podobnih; stene so bile prazne, gledale so na človeka kakor slepe oči; še razpela ni bilo v kotu. Okno je bilo omreženo.

Na eni postelji je sedel razcapan človek; če je bil star ali če je bil mlad, Bog vedi. Lasje so bili redki in kuštravi; kozavi obraz ni bil ne obrit pa tudi brada ni bila dolga. Pomežiknil je, z veselimi očmi je pozdravil Jerneja.

»Bog daj, sosed! Kaj si ukradel?«

Jernej ga je premeril z dolgim, žalostnim pogledom, šel je do druge postelje, položil je nanjo culo, škornje in klobuk, palico pa je postavil v kot.

Razcapanec se je smejal zmerom bolj veselo in prijazno; potepuh je bil, kakor bi ga človek ne srečal rad na cesti.

»Kaj tiho, očka? Pravično je, da se pokorimo za grehe; veseli bodimo pravice, če je sladka ali grenka in pojmo aleluja sodniku!«

Jernej je sedel na posteljo; oprl je komolce ob kolena, obraz v dlani.

»Kakšno krivico so tebi storili?« je vprašal.

Potepuh se je od srca zasmejal.

»Krivico? Nikakšne krivice! Kradel sem, pa so me prijeli in so me gnali in so me zaprli. Tako je bilo vse v redu in kakor se spodobi. Kaj naj bi mi dali povrhu še drugi cekin, ko sem enega zasačil? Saj je dovolj, da so mi dali posteljo in kosilo. Postelja res ni bog ve kaj, tudi kosilo bi lahko bilo boljše; ampak dokler se nisem potepal in dokler nisem kradel, še takega kosila nisem imel in tudi take postelje ne! Zato sem si reč nekoliko premislil in zdaj se mi ne godi slabo. — Kaj pa ti, očka? Ali si šele na stara leta začel, da se tako pusto držiš?«

Jernej je gledal v tla in je molčal, potepuh pa je veselo govoril.

»Leži pač težek greh na vesti, naj leži pogrnjen in zaklenjen! — Kesanje — bodi kesanje! Ampak bridkosti — bridkosti ni treba! Glej, jaz sem maloprid, negodnež, nadležno motovilo, ki se vrti pred nogami spodobnim ljudem. Pa nisem nič žalosten. Kaj bo jutri z menoj, kaj pojutrišnjem? Jutri me bodo sodili, pojutrišnjem me bodo zaklenili — in kam potem? Kam me bodo gnali? Tja me bodo gnali, kjer imam na vsem prostranem svetu najmanj opravila! V tisto vas med hribi zakopano, kjer me je Bog v svoji norčavosti poklical med ljudi! Kdo je tam:: oče, mati, brat, sosed? Pogani so tam, bolj tuji in odljudni kakor mestna gospoda! Kdo jim pozna obraze, kdo jim razume jezik? Nič, tja me ženo; tam, pravijo, da sem doma! Zakaj sem tam doma, to Bog razsodi; prav tako lahko bi me gnali v Koromandijo pa bi rekli: doma si v deželi Koromandiji, ne smeš se ganiti drugam! Jaz pa bi rad bil v Ljubljani doma, v Ljubljani mi je pogodu. — Kam pa bodo gnali tebe?«

»Gnali?« se je začudil Jernej. »Nikamor me ne bodo gnali! Jaz imam svoj dom in svojo pravico!«

Potepuh je visoko vzdignil nogo, položil je kolena navzkriž in se je veselo smejal.

»Čemu pa si kradel?«

»Kaj kradel?«

Jernej je vzravnal život in je položil roke na kolena.

»Nisem kradel! Svoje pravice iščem in našel jo bom! Zaklenili so pravico razbojniki, tudi mene so zaklenili, ampak prišla bo ura in duri se bodo odprle!«

Potepuh se ni več smejal na glas, samo v razrite brke se je smehljal, kakor se odrasel človek smeje otroku.

»Pa so te zaklenili? Pa se duri odpro?«

»Pa se odpro!«

Še bolj se je smejal potepuh; na stežaj je odpiral usta, ves život se mu je tresel, glasu pa ni bilo.

»Zdaj ti verjamem, da res nisi kradel! Kdor zaupa v pravico, ni kradel ne ubijal. Ampak gorje tebi, ki nisi ne kradel ne ubijal in si vendar prišel s pravico navzkriž! Hud in samopašen gospodar je pravica, ne da si oporekati. Če ti je nedolžnemu natovorila uboj, tedaj si ubijal, pa konec besedi! (Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Franco Isopoutnik, oba Celovec, Sa.mstrasse .. Uprava: Celovec, Völkermarkter Straße s evl.ka 21. Dopisi se naj pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1., Postschließfach 271. Tiska: „Kärntner Volksverlag G. m. b. H." Celovec, 10.-Oktober-Straße 7.